

Om Rentefodens Frigivelse.

Forøger ikke ved forsættlige Kunstgreb deres Tal,
der skulle angsteligen skulle!

Tale paa Nytaarsaften 1817 af D. A. Secher.

J Ape Landoeconomiske Tidender, har Hr. Pastor Kanne meddeelt en Afhandling om Rentefodens Bestemmelse, der efter sin Lændens ei kunde andet end fremkalde forskjellige Betragtninger. Laus-
hed maatte let ansees som Bisald, og det er naturligt, at Afhandlinger af denne Art ei kan vinde samme udeelt. Til nærværende Djævlis er det mig ubekjendt, at Nogen offentlig har yttret sin Mening herimod, og overveiende mine Egners Uformuenhed, føler jeg fuldkommen, at jeg ikke er i Besiddelse af de Kundskaber, der kunne havde mig Ret til at bestride en saa hæderværdig Mands Meninger; men fordi Fremstillingsmaaden ei har Lærdoms Præg eller er affattet efter Konstens Regler, skulle det ei derfor være tilladeligt at fremkomme med et simpelt og velmeent Offer paa Sandheds Alter? Som den kundskabsfulde og sandhedshjertige Mand er den ærede Forfatter mig bekjendt, og jeg tør vist med Grund andtage, at han ikke vredees ved her at finde Ytringer, der ere modstridende hans; og ligesom jeg er forvisset om, at den ærede Forfatter ikke holder til den

Evaghed, at ansee sine Meninger for uforgribelig rigtige, saa langt vare det fra mig at besseles af samme Evaghed.

Forfatteren begynder sin Afhandling — om hvilken jeg fristes til at sige: den er et skrøbeligt Legeme ifklædt et smukt Klædemøn — med den Bemærkning, at der i de sidste henrundne Aaringer er skrevet og talt meget om Pengevæsenet. Kan det vel spørger jeg, forundre os, at denne Sag har været Gjenstand for flere Rands Tænken og Gransken? Saalænge Penge skal være Udbyttet for enhver Stands Arbeidsomhed og Flid, saalænge maae det og blive et nationalt Anliggende, og som saadant er det vigtigt for Staten i Almindelighed og for hver dens enkelte Borgere i Særdeleshed, at Landets Pengevæsen indrettes saaledes, at det ei beriger Enkelte i det Mangfoldige ødelægges. Med Pengevæsenet forholder det sig, om jeg saa maa sige, som med den Syge: anvendes og prøbes uheldige Midler desto flertere bliver den Syges Tilstand, og i nærværende vort Pengevæsens sygelige Periode at anbefale Rentefodens Frigivelse er, efter min Synsmaade, et saare farligt Lægemiddel. Jeg nævnede den nærværende Tid, som vort Pengevæsens sygelige Periode, og blot et eneste Exempel er tilstrækkelig til at bevise min Menings Rigtighed: i dette Aars Juni Termin bortskjødte en Mand 400 Rbdlr. R. W., han havde dem ikke, og for at være ærlig Mand laante han disse Pen-

ge hos en Anden. Lovene byde, at dette nye Bevis udstædes i Sølv, og med undersaattelig Tillit til Nationalbankens alpari Cours forpligter han sig til i December Termin at tilbagebetale denne Sum. Hans oprindelige Gjeld var med Renter 410 Rbdlr. i Sedler, ved denne Forandring af Creditor bliver den derimod, efter nu gjeldende Kvartal Cours 535 Rbdlr. 3 Mk. Sedler og Tegn. Har denne Debitor nu ei virkelig forøget sin Gjeld betydelig, og mon han vel kunne være tjent med herforuden at være underkastet Creditors vilkaarlige Bestemmelse om Renten? Dog — jeg erkjender med den ærede Forfatter, at der er skrevet mangfoldig om Pengevæsenet, og langt fra mig at forsøge denne Mangfoldighed, kun dette maane være enhver Fædrenelandets rette Borgers varme Ønske, at en vis og god Regjerings faderlige Bestræbelser for at tilveiebringe Fasthed i Pengevæsenet maa blive lønnet med et lykkelig Udfald!

Jeg kan ikke andet end indvillige, at dersom Mager nogensinde skal findes undskyldelig, da hentes Beviset vist ei urigtigen fra Moses og det Folkeslag, der fra ham har dannet sig sine Love. Menestelig er det altid, at Moses forbyder at tage Rente af sin Beslægtede, Ven og Bekjendter; men naar han derimod tillader at tage Rente af den Fremmede, (som vel her maa være Ikkejæden), da synes det, som han har kjendt sit Folks Lyst til

Kager, og at han ved denne Tillæbelse har villet give dem en foranstet Erstatning for den Fordeel, de broderligsindet maatte savne hos deres Egne. Christelig synes denne Lov mig ikke at være!

Det synes billigt og retfærdigt, at en Mand drager den Fordeel af sin lovlige Eiendom, som han bedst veed, vil og kan, og saaledes maatte det ogsaa synes billigt og retfærdigt, at en Capitalist gjorde ved saa høie Renter som mueligt sin Eiendom (Capitalen) saa frugtbringende som skee kunde, og sandelig! naar Capitalistens Fordringer ei overskrede Billighed var det en saare velgjørende Sag; men hvad skulde her sætte Grændser for ubillige Fordringer Naaske skulde sagkyndige og upartiske Mænd danne hvorvidt Rentefordringen var billig eller ikke? For en Creditor underkaster sig ei, sga vilkaarlig Dom, tager han vist heller sin Capital tilbage, og lader sin trængende Medborger staae hjælpeløs. Laae Perus guldsvangre Miner indenfor vort Fædrenelands Grændser, da ville jeg troe Renten burde være fri; thi da ville vist nok den ene Creditor — efter den ærede Forfatters skønne Ideal — concurrere med den anden, om at see sine Capitaler udsatte; men tælles vort Fædreneland ei blandt de pengerige Stater, hvor meget mere er det da ei nødvendigt, at der fra Lovgivningens Side omhyggeligt sørges for, at den formuende Borger ei ved ubillige Renter kan gjøre Penge- laan end mere trykkende og besværlig at tilveiebringe.

bringe? Være Menneskene saa gode og belys-
kende, som de burde være, da ville denne Reli-
gionens blide og simple Lov: ikke at gjøre andet
imod Andre, end vi ville de igjen skulle gjøre imod
os, være mere end tilstrækkelig til at værne mod
menneskelige Mishandlinger, saa og mod en Cre-
ditors utilfredsstillelige Attraae efter høie Renter:
men desuovære bliver det en bedrovelig Sandhed,
der stadfæstes gennem alle Tidsaldere, at dette
den christelige Religions Bud ei ene har været
tilstrækkelig. Dog maaføe vi mere nu end forhen
skulle bygge paa menneskelig Redelighed og sælles
Skerlighed? Ja gid det var saa, da var det pri-
selige Folger af Oplysningen! Kun at vi ikke byg-
ge saadanne Forhaabninger paa — en usikker
Grund!

Historien kan fortælle os, at i vort Fædrene-
land har Rentefoden fordmum været frigiven; men
den fortæller os og, at deraf fulgte mange Ulyk-
ker. Med Rette regnes det blandt Eredie Chri-
stians store Fortjenester af sine Riger, at han be-
stemte Renten, og derved standsede hiint Onde-
"Christian — saa taler denne ypperlige Konges Min-
detaler Henrik Kampmann — saae endnu en an-
den Misbrug, som var Handelen ikke mindre til
Hinder, end Hanseskrædernes Privilegier. En riig
Kand fandt større Fordeel ved at aagre med sine
Penge, end ved at sætte dem i Handelen. I en
ubirksom Magelighed behøvede han ikke at foretage

sig andet, end beregne sine Capitaler, og foreskrive
 Kenter, for at forøge sin Formue, saa høit han
 lystede. Der var ingen anden Lov, som indskræn-
 kede dette, end hans egen Barmhertighed. Over-
 bevist om at hoiere Kenter ere Handelens Dod, for-
 bød Christian, at ingen herefter maatte tage mere
 end Fem af Hundrede. Velgiorende Lov! Endog
 i sine egne Dage saae han dens udbredte Nytte
 og heldige Virkning. Den, som for intet turde
 begynde af Frygt for at bedrage andre eller sig
 selv, fik nu baade Lyst og Mod til at bøde noget
 til sin og Statens Fordeel. Den, som for havde
 beriget sig med andres Svæd, og uoverholdt sin
 Dovenkab med den ubarmhertigste Ager, maatte
 nu enten lade sig nøie med mindre Vinding, eller
 og ved sin Gjerrighed nødes til at ophjælpe Hande-
 len. Den, som for nedjank under Vægten af en
 paadragnet Gield, kunde nu ved Sparisomhed og
 Glid afkaste denne trykkende Byrde. Og jeg vilde
 forgjæves søge at opregne Fordelene af saa nyttig
 en Indretning. Saa meget vil jeg allene sige, at
 det Folk, hvis Handels-Skibe besøge alle Kyster
 paa Jordkloden, hvis Land er et Skatkammer for
 hele Europa, dette Folk har de laveste Kenter.*
 Hvo kan lase disse Mindetalerens Ord uden i
 Hjertet at hde den forevigede Konge den varmeste
 Tak, at han reddede vore Fædre fra Aaerkarlens
 grusomme Tyrannie, og gav sin Trones kongelige
 Arvinger en Lov, de kunne vodligeholde? Da

Femte Christian gav vort Fædreland en Lov-
 bog, mon han da glemt ved denne at værne mod
 Nager? Efter D. L. 2-5-25 Art. hører Nager-
 karlene blandt de der gjøre sig uværdige til at nyde
 Nadverens Sacramente. Man vil heraf letteligen
 indsee med hvilken vel fortjent Haan vore Fædre
 have anseet Nager! Gaae vi længere frem i Tiden,
 da ville vi finde, at Femte Frederik ved Forord-
 ningen af 14de Mai 1754 ei mindre staansom
 har betragtet Nager. Det er tydeligt af hvad jeg
 her fortelig har anført, at Sjette Frederiks konge-
 gelige Fædre have været lige enige i at betragte
 Nager, som en stammelig Handling, den har til-
 intergjort og vil tilintetgjøre Drift, Kluud og Vind-
 stibeligbed i enhver af de Stænder, der sælles ud-
 gjøre Landets Støtte. Nei Nager er det, naar
 der tages høiere Rente end de Landets Love tillade,
 og vist maae det være, at da Regenten i sin
 Wiisdom bestemte en vis Rentefod, har han taget
 lige Hensyn til sælles Tarv.

Jeg kan ikke her forbigaae at bemærke, at
 Nager uden Tvivl hyppigen fandt Sted i Krigs-
 naarene fra 1807 til 1814; men horte man da
 Klage over samme, eller fandt Angivelser om Nager
 da saa jævnlig Sted som nu? Sandhedens Ven
 maae ustridigen besvare dette Spørgsmaal med
 nei, og jeg spørger da: ligger Grunden hertil ei
 tydeligen deri, at paa den Tid var det mulig for
 Debitor at gjøre den laante Capital saa frugt-

bringende, at deraf kunde drages mere end almindelig Fordeel, og kan dette ei ansees som Marsag til, at Debitor just paa den Tid villigen fandt sig i den høiere Rentesvarelse? Ombendt er det derimod nu, da næsten ethvert Foretagende — Pengenegocen undtagen — giver et saare ringe Udbytte, ja bedrøvelige Sandhed! stundom lønnes den vindstibelige Mand med Bettelstaven. Hvad Under, at Nagerkarlens høje Renter ei blive betalte! Lemvede Nagerkarlene den høie Rentesvarelse efter Debtors Erhvervskilde, da ville det stee, hvad jeg nyligen sagde fandt Sted i Krigsaarene; men desværre en saadan Beregningsmaade finder ei Sted. I et Misvæxtsaar kræver Capitalisten ligefulde sin Rente, i hvor misfommelig den end kan have været for Debitor at tilveiebringe, og mon Noget vel ville være saa daarligen at troe, at Nagerkarlen under samme Tilfælde viste Skaansomhed? En saadan Troe røber liden Kjennekundskab; eller maae den der vedbliver en saadan Mening, være et Lyffens Barn, der aldrig har følt og aldrig kjendt Mangel. Er Debtors Forlegenhed stor, da vil Nagerkarlens Fordringer ei blive mindre, og hvad enten denne, nemlig Nagerkarlen, bekjender sig til den christelige eller mosaiske Troe vil han vist ei lade Sengeteppeet nrørt, og for den utyffelige Debitor bliver kun tilbage en Hjops Trøst: nogen kom jeg til Verden og nogen skal jeg igjen forlade den!

At en Capitalist ikke maae contrahere med Debitor om Rentevarelsen, men at samme i de fleste Stater er ved Lovene bestemt, dette finder Hr. Pastor Ronne at være for stor en Indskrænkning i Eiendomsretten; men forbigaaet, at denne Indskrænkning er et nødvendigt Onde, vil jeg her til bemærke, at i andre, som oftest langt mere retfærdig erhvervede, Eiendomme finde ligesaa store Indskrænkninger Sted. Kan, for Exempel, en Eier afhænde sin lovlige indkjøbte Eiendom i saa mange smaae Lodder, som han efter de locale Omstændigheder maatte finde fordeelig? Ligger Statens Love ham ei herved Hindringer i Veien til at gjøre sig sin lovlige Eiendom saa fordeelig, som muligt? Overhovedet er Capitalisten ikke saa indskrænket, som den ærede Forfatter afmaler; thi for Capitalisten er betegnet en langt hæderligere Bane, ei vartet med fattige Medborgeres Taarer, end den Ager fører til. Mener Capitalisten ikke af Landmanden eller Fabrikanten at modtage den Rente hans Capital bor indbringe, forudsætter jeg billigen, hvis Ager ei behersker ham, at han ved at ytre en saadan Mening, har Kundskab om Eiendommens eller Fabrikens virkelige Indtægt; og kan disse afgive en bedre Indtægt end den almindelige Rente, da handler Capitalisten rigtigere mod Staten og hæderligere mod sig selv, naar han tilkjøber sig en saa indbringende Eiendom. For Staten er det bedre, at Capitalis-

ferne concurrere med hinanden om at sætte deres Capitaler i Eiendomme, end at de concurrere om, hvo af dem, der kan erhverve den høieste Rente!

Ei kan jeg forglemme de Fortjenester Hr. Pastor Rønne har af Landvæsenet ved sine mange og lærerige Afhandlinger: men i det jeg taknemmeligen erkjender samme bliver jeg Sandhed lige usfravigelig troe, naar jeg tilstaaer, at denne den ærede Forfatters Afhandling deri er sine Forgjængere ulig, at den ikke har talt Landmandens virkelige Gavn. Et Beviis herfor soler jeg at skyldes den ærede Forfatter. Ikke alle Eiendomme kan være lige gode, eller afgive lige stort Udbytte, men alle kan være lige deri, at de ved Sparommelighed og Flid kan give et tarveligt Udkomme, beregnet efter den lovbefalede Rentefod. Er det overladt til Capitalisten at tage saa høie Renter, som hans unættelige Attraae maatte ønske, da vil han naturligviis sætte sine Capitaler hos de Debitorer, der kan svare en høi Rente, og hvad vil Folgen blive for de Debitorer, der have Eiendomme, som ei kan taale at svare den høie Rente? De vil naturliggen odelægges, og steer da ikke det modsatte af hvad Hædrenelands Bønnen ønsker, at alle Landets Jorder maatte opdyrkes, og derved berige Staten? Hvad Eiendommene ikke allerede ere faldne i Prisen, da maatte de end mere falde, naar Agerkarlen ved Rentefodens Frigivelse fik det lange attraaede Episkerum. Hvad Penge ikke

allerede i Virkeligheden ere saa og vanskelige at tilvejebringe, da ville de end mere blive det; og vanskelig ville de fremlokses af Agerkarlens Pengestrin, naar han ei hørte en bedende Stemme, der forsikrede: at have Vandt mere end fire dobbelt af Værdie, og ville give f. Ex. otte Skilling af Riggsbankvaleren maanedlig!! For Samvittighedens Domstol skjelver Agerkarlen ikke; hans Penge er hans Gud, og med Velbehag seer han om sig de Eiendomme, han ved Ager har ranet fra sine redelige og vindstibelige Medborgere. Ei formaaer min svage Pen at asmale Agerkarlen, som han virkelig er; men i det jeg takker Forsynets Gnyelse, at jeg ikke hidtil har af egen Erfaring kjendt Agerkarlens umenneskelige Handlinger, undlader jeg ikke at ønske, at enhver af mine Medborgere ved Regjeringens vise Foranstaltninger maa vorde befriet fra dette Dunde, der vist nok i sin hele Rædsel vilde indfinde sig, naar Rentefoden blev frigivet!

Meget trykkes Landmanden af Tidsskændighederne, og upaatvilelig ville naar Rentefoden frigaves Agerkarlene betage enhver Landmand det Haab, han skjøndt svag endnu kan have om sin Fremtids bedre Skjebne. Ethvert landoekonomisk Fortagende kræver Driftcapital, og skal denne Dyrefjæbt tilvejebringes af Agerkarlen vil den af sig selv bortfalde. Vore Eiendomme vil upaatvilelig falde tilbage i det Chacé, hvorfra de lang-

somt gjennem Aarhundrede ere fremdragne, og enhver af de Forhaabninger Patrioten har gjort sig om et forbedret Agerbrug, vil da kun blive en Drøm. Uden Noie vil Agerkarlen drage Debitorernes Eiendom til sig, og naar han har tilraaet sig disse stemmer det ei med hans Karakter ved Arbeide at forbedre disse. Vel ønsker han, at drage den meest muelige Fordeel af sine Eiendomme, men, tør han vove noget i saa Henseende? Ager er Ladhedens Koster, og gladelig overlader derfor Agerkarlen til den Vindstibelige at saae, for desto lettere og rigeligere at kunne høste. Uroffelig Sandhed blive disse Tredie Christians herlige Mindetalers kraftfulde Ord: "Landmanden er Statens Styrke, det er ham, som ernærer Kunstneren, ham, som giver Handelen Liv, ham, som opdrager Krigere til Hæren, ham, som sørger for den Kædes Beqvemmeligheder, ham, som udfører Statsmandens Planer. Und ham, og alt vil trives; nedtryk ham, og det Hele vil snart blive vanmægtigt og svagt!"

At Capitalisternes Tal skulle kun være liden, synes ikke trolig. Vel overbeviser daglig Erfaring os om, at Armod og Elendighed udbreder sig trindt omkring; men i hvor bedrøvelig denne Afveksling end er kan og maae dog Capitalerne finde et Sted hen; de kunne dog ei forsvinde som Dug for Solen. De gaae ud af den daglige Circulation, og forarsage derved naturlig en større Mængde

gel; men hvad er Aarsagen hertil? Penge bør efter den første og egentlige Bestemmelse være et Middel til at lette og fremme Handel saavel mellem enkelte Personer, som mellem Stater, de ere altsaa ikke Handelsvahre; men som Tidens skabende og ofte ødelæggende Haand intet skaaner, saa er og vore Penge blevne forandrede. De ere istedenfor at være et Middel til at fremme Handel tværtimod blevne sande Handelsvahre, og saalænge der for Speculanten ved Coursens Forandringer er Fordeel at vente tør vi vist nok ei haabe, at Capitalierne i Almindelighed skulle sætte deres Capitaler i Eiendomme. Et stort Onde for Staten er dette Misbrug af Penge, men mon Rentens Frigivelse vel havde dette Onde? Cours-speculanten og Naagerkarlen arbeide for meget til et Maal — egen Fordeel og Medborgeres Undertrykkelse — til at jeg kan troe andet, end at Rentens Frigivelse ogsaa i denne Henseende vil forsøge det Onde. De, der befatte sig med Pengespeculation og Nager, ere samvittighedsløse Mennesker, og som Lahedens Børn drive de deres Haandtering, ikke agtende paa den hellige Skrifts Lærdom: i Dit Ansigts Svend skal Du æde Dit Brod!

Ikke er jeg saa ubesteden, at troe, at der jo mueligen kunde fremføres vægtigere Grunde for Rentefodens Frigivelse, end de jeg her kortelig har tilladt mig at anføre for dens Ikkefrigivelse; men indtil dette Meer ville man tillade, at jeg baade

troer og siger, at jeg troer: Rentens Frigivelse vil lede til en almindelig Nager, og denne quæle ethvert gavnligt Foretagende, saavel som bringe Fædrelandet i den sorgeligste Forfating. Et har Partiskhed ledet min Pen. Jeg har efter min Evne talt og fremstillet Sagen saaledes, som den efter min Synsmaade forekommer mig at være, og hvorvidt jeg har feilet vil Tiden vise! Deri er jeg ganske enig med Hr. Pastor Ronne: "at Danmark pleier ikke at være det sidste Sted, hvor Sandhed og Retfærdighed erkjendes og hyldes. Dets Konge horer gjerne hiin, og udøver denne med Glæde!!"

Katholm den 4de Decbr. 1819.

J. B. Secher.
